

Лановий М.Б.<https://orcid.org/0009-0000-6571-0124>

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА: ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ, ПОЛІТИЧНА ПЛАТФОРМА

Досліджено особливості процесу створення Української Головної Визвольної Ради (УГВР) як надпартійного органу українського визвольного руху наприкінці Другої світової війни. Охарактеризовано політичну платформу УГВР та її роль у координації діяльності підпільних збройних формувань, зокрема Української повстанської армії (УПА). Акцентовано увагу на важливому значенні Ініціативного комітету у підготовці Великого Збору УГВР та розробці програмних документів, ороаналізовано внутрішні суперечності серед українських політичних організацій і їхнє ставлення до створення організації.

Розглянуто програмні документи УГВР, зокрема Тимчасовий устрій, Платформу та Універсал, що визначали принципи функціонування мету та цілі діяльності. Охарактеризовано склад керівних органів організації, з'ясовано роль ключових діячів українського визвольного руху у процесі консолідації національно-патріотичних сил. Акцентовано увагу на базових принципах діяльності УГВР (відновлення Української Самостійної Соборної Держави; політична незалежність; консолідація політичних сил та ін.). Досліджено міжнародний аспект діяльності УГВР, вказано на прагнення організації до співпраці з іншими поневоленими народами.

Показано, що створення УГВР у середині ХХ ст. відображало еволюцію українського національно-визвольного руху – від стихійного опору до єдиного політичного центру, зроблено висновок про значний внесок УГВР у розвиток української державницької традиції. Досліджено вплив внутрішніх конфліктів та ідеологічних розбіжностей на формування органу, охарактеризовано зв'язок між військово-політичними та державотворчими процесами. Проаналізовано історичне значення програмних документів УГВР як етапу розвитку концепції української державності, а також досліджено комплекс взаємопов'язаних факторів, які забезпечили утворення та функціонування Ради.

Ключові слова: УГВР, Друга світова війна, політична платформа, УПА, ОУН, К. Осмак, Універсал, ідеологія, політична програма.

Постановка проблеми. На завершальному етапі Другої світової війни на українських землях постав надпартійний орган, покликаний координувати діяльність підпільних збройних формувань, політичний осередок українського визвольного руху – Українська Головна Визвольна Рада (УГВР). В умовах сучасних викликів, пов'язаних із захистом суверенітету та територіальної цілісності України, звернення до історичного досвіду діяльності УГВР набуває особливого значення, потребує глибшого осмислення у контексті процесів українського державотворення та визвольної боротьби у середині ХХ ст. «УГВР стала завершенням довголітнього процесу боротьби українського народу в умовах найжорстокішого терору гітлерівсько-сталінських імперіалістів, процесу, що довів до органічного об'єднання українських

мас довкола ідеї УССД. Таким чином, зродившись у боротьбі, в самому її розгарі, а не далеко від неї й не в спокійному кабінеті, УГВР є органічним твором українського народу, його плодом, якому народ віддав у руки мандат влади» [11, с. 83], – зазначав В. Радович.

Постановка завдання. Основна мета статті – охарактеризувати особливості створення УГВР у контексті військово-політичних процесів середини ХХ ст., визначити специфіку політичної програми організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографія досліджуваної проблеми представлена обмеженою кількістю наукових праць, що висвітлюють як особливості створення УГВР, так і політичну програму організації. Більшість робіт зосереджені на військово-політичному контексті

діяльності УГВР, її взаємодії з УПА та ОУН. Перші дотичні до предмету статті праці побачили світ уже у другій половині ХХ ст., серед таких, зокрема, виокремимо дослідження П. Мірчука «Роман Шухевич (Ген. Тарас Чупринка) – командир армії безсмертних» [6], В. Радовича «У спільному революційно-визвольному всеукраїнському фронті боротьби (До генези УГВР)» [11], Т. Чупринки «До генези Української Головної Визвольної Ради» [16] та ін., а також науково-документальні збірники «Літопис Української Повстанської Армії», які присвячувалися УГВР. З-поміж праць сучасної української історіографії заслуговують на увагу студії Т. Андрусяка «Українська Головна Визвольна Рада та її роль в українському національному державотворенні (До 70-річчя утворення УГВР)» [1], А. Боляновського «До питання про політичну стратегію українського визвольного підпілля в 1944 році» [2], С. Бутка «Спроба формування системного управління українським національно-визвольним рухом у 1943–1944 рр.» [3], А. Камінського «До генези Української головної визвольної ради у 65-ти ліття її створення» [4], Ю. Киричука «До питання утворення УГВР» [5], В. Мороза «До початків діяльності Української Головної Визвольної Ради» [7], Н. Осмак «К. Осмак – нескорений Президент УГВР» [8], І. Патриляка ««Перемога або смерть»: український визвольний рух у 1939–1960-х рр. (оновлене видання)» [9], Д. Саламіна «Зовнішньополітичні орієнтації УГВР (1943–1954 рр.)» [12], І. Терлюка «Створення Української Головної Визвольної Ради (УГВР) та програмні політико-правові засади її діяльності» [13]. Джерельну основу статті становлять програмні документи УГВР, матеріали преси, зокрема часопису «Самостійність», спогади членів УГВР та відомих громадсько-політичних діячів, а також позбавлені грифу «таємно» архівні документи, які зберігається в архіві Служби зовнішньої розвідки України [14].

Виклад основного матеріалу. Після початку Другої світової війни українські землі опинилися в епіцентрі протистояння двох тоталітарних режимів – нацистського та радянського. У складних військово-політичних умовах український визвольний рух був змушений шукати нові форми організації з метою покращення координації боротьби за відновлення української державності. Важливим етапом у цьому контексті стало формування Української повстанської армії (УПА), однак зростання масштабів боротьби вимагало створення єдиного політичного центру, який міг би представляти інтереси руху загалом. В. Радович

відзначав, що УПА, як верховний збройний військовий чинник усього народу, мусіла дістати політичне завершення в формі верховного політичного, понадпартійного органу – уряду, що «перебрав би на себе керування всією політично-визвольною боротьбою та був політичним зверхником Української Повстанської Армії як війська, як збройного рамені народу» [11, с. 62].

У праці «До генези Української Головної Визвольної Ради» Р. Шухевич так писав про передумови утворення УГВР: «Найхарактернішим явищем українського національного життя в роках 1921–1939 було виникнення і постійний ріст визвольної, революційної боротьби українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу. На фронті підпільної боротьби опинився найпатріотичніший, найдейніший, найактивніший український елемент. Щороку ширше вкорінювався в Україні цей український націоналістичний рух. Скрізь там, де вони доходили, вони підпільно охоплювали українські народні маси, різні українські національні середовища. Націоналістичний рух став одним із найважливіших факторів українського національного політичного життя» [16, с. 2].

Він зауважував, що саме УПА ініціювала акцію у напрямі створення загальнонаціонального, всеукраїнського політичного центру, який узяв би на себе найвище керівництво визвольною боротьбою за Українську Самостійну Державу та «репрезентував би цю боротьбу на зовні» [16, с. 6]. «Треба підкреслити, що йшлося про створення нового всеукраїнського загальнонаціонального центру – такого політичного центру, який зміг би відображати новий стан національно-політичних відносин в Україні, стан високорозгорнутої боротьби, і який відповідав би всім потребам такої широкорозгорнутої боротьби; був би здатний такою боротьбою діяти, керувати та належно її репрезентувати» [16, с. 6], – відзначав один із лідерів українського визвольного руху.

Р. Шухевич констатував, що таким центром не міг вважатися уряд УНР, який формально продовжував існувати, «бо він... від тридцяти років уже ні в якій мірі не віддзеркалював тих глибоких політичних перемін, що відбувалися серед українського народу на Українських землях, і був цілковито відірваний від тієї визвольної боротьби, яка саме за час тридцяти років в Україні виникла» [16, с. 6]. Також таким центром не могло вважатися Українське Державне Правління, утворене на Українських землях у червні 1941 р., «з тієї простої причини, що майже всі члени цього Правління у

цей час перебували в німецьких тюрмах і концтаборах» [16, с. 6].

Саме тому, як констатував В. Мороз, уже в першій половині 1943 р. член Проводу ОУН М. Степаняк провів консультації щодо утворення надпартійного органу з представниками провідних передвоєнних галицьких партій – Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО) (В. Мудрий, З. Пеленський) та Українською соціалістично-радикальною партією (УСРП) (М. Стахів, В. Лисий), а В. Охримович – із Президентом УНР в екзилі А. Лівичким. Як визнав М. Степаняк на допиті 30 серпня 1944 р., ці переговори здійснювалися відповідно до рішення III Конференції ОУН від лютого 1943 р. [7].

Все ж потрібно констатувати, що не усі українські політичні сили позитивно оцінили ідею створення УГВР. О. Іщук, зокрема, писав: «...Чимало українських політичних організацій критично поставилися до створення УГВР. Той же отаман Бульба-Боровець потім згадував, що УГВР, на його думку, було творінням ОУН, а тому не хотів у цьому брати участь. Так само мельниківці – ОУН під керівництвом Андрія Мельника – ще у квітні 1944 року створили Українську національну раду. Передбачалося, що саме вона повинна відстоювати інтереси українців, які борються за свою державу. Підтримати УГВР вони не хотіли через зрозумілі причини: розлам відбувся не так давно, особисті взаємини між багатьма бандерівцями і мельниківцями були не найкращі» [17].

Однак, практичні кроки щодо створення організації все ж були здійснені. В. Мороз стверджував, що хоча I Великий збір УГВР відбувся в липні 1944 р., в документах УПА УГВР починає згадуватися значно раніше. Зокрема, наказ УПА-«Захід» ч. 1 від 20 січня 1944 р., за підписом її першого командира О. Луцького («Беркута») та його ад'ютанта В. Чижевського («Деміда»), починався таким реченням: «Згідно з рішенням Головної Визвольної Ради з дня 5.12.1943 р. терен дотеперішнього військового діяння УНС називається УПА-Захід. Крім нової назви УПА-Захід можна вживати і старої назви УНС» [7]. «Отже, в грудні 1943 р. і січні 1944 р. ми маємо не просто згадки про вищий керівний орган – Головну Визвольну Раду, – але й покликання на її рішення, датовані 5 грудня 1943 р. та 22 січня 1944 р. Всі ці рішення стосуються діяльності УПА... Я припускав, що в той час рішення від її імені ухвалювала Головна Команда УПА і вони мали тимчасовий характер (до створення Ради)» [7], – писав з цього приводу В. Мороз.

Зрештою, для уконституювання УГВР був створений Ініціативний комітет, який згодом розробив програмні документи, а також займався підготовкою Великого Збору. «Праця Ініціативного Комітету відбувалася непросто, – відзначав П. Мірчук. – Найбільші труднощі, очевидно, були пов'язані з необхідністю суворої конспірації, якої слід було дотримуватися під час підготовки всієї справи. Обговорювати її дозволялося лише з людьми надійними та обережними. Поза акцією, зрозуміло, мали залишитися групи, що відкрито співпрацювали з німцями. Також осторонь повинні були бути й ті, хто вороже ставився до УПА та нерідко використовував доноси перед ворогом як засіб міжпартійної боротьби. Окрім представників суто політичних кіл, Ініціативний Комітет залучив до Представництва кількох відомих громадян, які представляли інші, неполітичні українські громадські середовища. У червні 1944 року роботу Ініціативного Комітету було завершено» [6, с. 198].

Важко не погодитися з сучасними українськими істориками, які стверджували, що в умовах війни провести повноцінні вибори чи забезпечити більш-менш рівномірне представництво [в УГВР – авт.] від різних регіонів було нереально [17]. «Тому керівництво ОУН і УПА більше схилилося до того, щоби створити Українську головну визвольну раду в такий спосіб, щоби були представники різних регіонів, хоча б по декілька людей – і це показало б, що у збройній боротьбі за незалежність задіяні різні території України... Ініціаторами були відомі на той час провідники підпілля – головний командир УПА Роман Шухевич і Микола Лебідь, який був урядуючим провідником ОУН до 1943 року» [17], – констатував О. Іщук.

11 липня 1944 р. «подалі від сторонніх очей», розпочалися перші наради. Місце проведення охороняв курінь УПА, захищаючи його від можливих нападів німців або більшовицьких партизанів [6, с. 198]. Збори урочисто проголосили себе Тимчасовим Українським Парламентом і затвердили назву – УГВР. Головою Великого Збору УГВР було обрано відомого громадського діяча з Волині Р. Волошина. Великий Збір заслухав розгорнуту політичну доповідь про міжнародну ситуацію, а також доповідь щодо військового становища [6, с. 198]. У завершальний день роботи було обрано керівний склад УГВР. Президентом обрали К. Осьмака (колишній член Центральної Ради), віцепрезидентами – В. Мудрого, І. Гриньоха та І. Вовчука [14]. Уряд (Генеральний секретаріат) очолив Р. Шухевич, який став також генеральним

секретарем військових справ. Генеральним секретарем внутрішніх справ призначили Р. Волошина, закордонних – М. Лебеда. Генеральним суддею став Я. Біленький. Єдиною жінкою у президії УГВР стала Д. Ребет-Цісик (псевдо «Орлян», «Роберт») [14]. Відзначимо, що уже в серпні у бою підрозділів УПА з частинами Червоної армії він К. Осьмак був поранений, переховувався з документами на чуже ім'я у с. Дорожів Дублянського району Дрогобицької області та 12 вересня під час облави був заарештований [14].

Заслужують на увагу схвалені на Великому зборі програмні документи УГВР – Тимчасовий устрій УГВР (визначав принципи побудови і функціонування Української Головної Визвольної Ради як «верховного органу українського народу в його революційно-визвольній боротьбі за УССД»), Платформа Української Головної Визвольної Ради (закріплювала цілі, завдання та основні ідейно-програмні принципи УГВР) та Універсал Української Головної Визвольної Ради. Програмні документи УГВР українські учені називали «етапними явищами формування і розвитку концепції української національної держави» [1, с. 6].

«Щоб об'єднати всі національно-визвольні сили українського народу, щоб з одного центру керувати нашою визвольною боротьбою, щоб перед зовнішнім світом репрезентувати волю українського народу, та щоб протиставитись спробам ворогів української держави розбивати єдиний самостійний український фронт, – створюється Українська Головна Визвольна Рада, яка від сьогодні бере на себе керівництво визвольною боротьбою українського народу», – йшлося в Універсалі УГВР [15, с. 37]. У документі також відзначено, що в УГВР були об'єднані представники всіх активно діючих революційно-визвольних сил сучасної України, а також провідні діячі українських політичних середовищ, які на цьому етапі визнали єдино правильною повністю незалежну платформу визвольної боротьби українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу та готові втілювати її на практиці [15, с. 37].

Діяльність УГВР викристалізувалася навколо двох основоположних ідей: 1) збереження життя нації, її єдності та культури; 2) суверенна національна держава – основна запорука збереження життя, нормального розвитку нації та добробуту її громадян [10, с. 40]. Зважаючи на вищезазначене, базовими принципами діяльності УГВР проголошувалися:

1. Відновлення Української Самостійної

Соборної Держави на усіх землях українського народу шляхом революційної боротьби проти всіх ворогів державної самостійності України, зокрема проти більшовицьких і німецьких окупантів, та у співпраці з усіма прихильниками такої самостійності [10, с. 40].

2. Формування УГВР на принципі повної політичної незалежності, без підпорядкування чи впливу сторонніх сил та факторів [10, с. 40].

3. Об'єднання в УГВР усіх провідних політичних сил, незалежно від їхнього ідеологічного світогляду чи політичної приналежності, що відстоювали суверенітет української держави та політичну незалежність українських визвольних прагнень [10, с. 40].

4. Соціальна і політична платформа, яка могла б об'єднати національно-визвольні сили у боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу на основі: забезпечення народно-демократичного устрою через загальне народне представництво; гарантування свободи думки, світогляду та віросповідання; підтримки розвитку української національної культури; забезпечення справедливого соціального ладу без класового гноблення; забезпечення законності та рівності усіх громадян перед законом; гарантування громадянських прав національним меншинам в Україні; забезпечення рівного доступу до освіти для всіх громадян; підтримки вільної економічної ініціативи всіх громадян у межах національних потреб; встановлення вільної форми індивідуального землекористування з визначенням мінімальних і максимальних меж; суспільного управління основними природними багатствами – землею, лісами, водами та надрами – із передачею сільськогосподарських земель у постійне користування господарствам; державного управління важкою промисловістю та транспортом, передачею кооперативним об'єднанням легкої та харчової промисловості, сприяння кооперації дрібних виробників; забезпечення вільної торгівлі у межах законодавства; розвитку ремесел та права створення індивідуальних майстерень і підприємств; гарантування права на вільну працю для фізичних і розумових працівників та захист інтересів робітництва соціальним законодавством [10, с. 41].

4. Продовження боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу «в союзі з усіма поневоленими народами Європи та Азії», які борються за своє визволення і визнавали право України на політичну незалежність [10, с. 41].

5. Порозуміння і мирного співіснування УГВР з усіма сусідами України, на принципах взаємного

визнання права кожного народу на власну державу на його етнографічних землях [10, с. 41].

Висновки. Таким чином, утворення УГВР (1944 р.) стало закономірним результатом еволюції українського національно-визвольного руху, який, пройшовши етапи стихійного опору та організаційного оформлення, у роки Другої світової війни досяг рівня, що вимагав створення єдиного політичного центру. Зростання масштабів націоналістичного руху, поширення ідей незалежності серед широких верств населення та накопичення досвіду підпільної боротьби створили соціально-політичну базу для виникнення такого центру. Водночас не можна ігнорувати факт того, що створення УГВР відбувалося в умовах внутрішніх

суперечностей – частина організацій сприйняла ідею утворення УГВР критично, що було зумовлено як ідеологічними розбіжностями, так і особистісними конфліктами між лідерами. Проведення Великого збору УГВР у липні 1944 р. стало кульмінацією консолідаційних процесів. Сам факт проголошення себе тимчасовим українським парламентом мав символічне та політичне значення, адже демонстрував претензію на представництво всього українського народу. Ухвалені програмні документи засвідчують спробу поєднати національно-визвольну ідеологію з демократичними принципами державного устрою. З історичної точки зору, УГВР стала важливим етапом у розвитку української державницької традиції.

Список літератури:

1. Андрусак Т. Українська Головна Визвольна Рада та її роль в українському національному державотворенні (До 70-річчя утворення УГВР). URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/483/vipusk-3-2014-r.pdf>
2. Боляновський А. До питання про політичну стратегію українського визвольного підпілля в 1944 році. *Галичина*. 2008. Вип. 14. С. 329–342.
3. Бутко С. Спроба формування системного управління українським національно-визвольним рухом у 1943–1944 рр. *Розумовські зустрічі: матеріали наук.-практ. конф. «Розумовські зустрічі» (28 листопада 2012 року)*. Чернігів: Сівєрський центр післядипломної освіти, 2012. С. 151–154.
4. Камінський А. До генези Української головної визвольної ради у 65-ти ліття її створення. URL: https://litopysupa.com/wp-content/uploads/2019/02/Seriia_Podii_i_liudy_Knyha_07_Ukrainska_Holovna_Vyzvolna_Rada.pdf
5. Киричук Ю. До питання утворення УГВР. *Українське державотворення: уроки, проблеми, перспективи: Матеріали наук.-практ. конф. (22 листопада 2001 р.)*. Львів, 2001. Ч. 1. С. 119–122.
6. Мірчук П. Роман Шухевич (Ген. Тарас Чупринка) – командир армії безсмертних. Нью-Йорк–Торонто–Лондон, 1970. 212 с.
7. Мороз В. До початків діяльності Української Головної Визвольної Ради. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/4d5fc61d-a164-46b1-9c82-0c5e0f47a84e/content>
8. Осьмак Н. К. Осьмак – нескорений Президент УГВР. Торонто; Львів: Літопис УПА, 2008. 128 с.
9. Патриляк І. «Перемога або смерть»: український визвольний рух у 1939–1960-х рр. (оновлене видання). Харків: КСД, 2024. 688 с.
10. Платформа Української Головної Визвольної Ради. *Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Літопис Української Повстанської Армії / відп. ред. Є. Штендера*. Торонто; Львів: Видавництво Літопис УПА, 1980. Т. 8. Кн. 1 (1944–1945). С. 39–41.
11. Радович В. У спільному революційно-визвольному всеукраїнському фронті боротьби (До генези УГВР). *Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Літопис Української Повстанської Армії / відп. ред. Є. Штендера*. Торонто; Львів: Видавництво Літопис УПА, 1980. Т. 8. Кн. 1 (1944–1945). С. 85–89.
12. Саламін Д. Зовнішньополітичні орієнтації УГВР (1943–1954 рр.). URL: <https://uvr.in.ua/index.php/uvr/article/view/356/309>
13. Терлюк І. Створення Української Головної Визвольної Ради (УГВР) та програмні політико-правові засади її діяльності. URL: <https://ukrtextbook.com/istoriya-derzhavi-i-prava-ukra%D1%97ni-terlyuk-i-ya/istoriya-derzhavi-i-prava-ukra%D1%97ni-terlyuk-i-ya-stvorennia-ukra%D1%97nsko%D1%97-golovno%D1%97-vizvolno%D1%97-radi-ugvr-ta-programni-politiko-pravovi-zasadi-%D1%97%D1%97-diyalnosti.html>
14. Українська Головна Визвольна Рада. Таємні протоколи. URL: <https://szru.gov.ua/history/stories/ukrainska-holovna-vyzvolna-rada-taiemni-protokoly>
15. Універсал Української Головної Визвольної Ради. *Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Літопис Української Повстанської Армії / відп. ред. Є. Штендера*. Торонто; Львів: Видавництво Літопис УПА, 1980. Т. 8. Кн. 1 (1944–1945). С. 37–38.

16. Чупринка Т. До генези Української Головної Визвольної Ради. *Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради*. 1949. Вип. 2. С. 1–17.

17. Шурхало Д. Українська головна визвольна рада (УГВР): 75-річчя повстанського парламенту. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30053945.html>

Lanovyi M.B. UKRAINIAN MAIN LIBERATION COUNCIL: FEATURES OF CREATION AND POLITICAL PLATFORM

The article investigates the features of the formation process of the Ukrainian Main Liberation Council (UMLC) as a non-partisan body of the Ukrainian liberation movement at the end of World War II. The political platform of the UMLC and its role in coordinating the activities of underground armed formations, in particular the Ukrainian Insurgent Army (UPA), are characterized. Attention is drawn to the significant role of the Initiative Committee in preparing the UMLC's Grand Assembly and developing its foundational documents, and internal conflicts among Ukrainian political organizations and their attitudes toward the creation of the council are analyzed. The study examines the UMLC's programmatic documents, including the Temporary Structure, Platform, and Universal, which defined the principles, objectives, and purposes of its activity. The composition of the leadership bodies is characterized, and the role of key figures of the Ukrainian liberation movement in consolidating national-patriotic forces is clarified. Emphasis is placed on the fundamental principles of the UMLC, including the restoration of the Ukrainian Independent and United State, political independence, and the consolidation of political forces. The international aspect of the UMLC's activities is investigated, highlighting the organization's efforts to cooperate with other oppressed nations. It is demonstrated that the creation of the UMLC in the mid-20th century reflected the evolution of the Ukrainian national liberation movement from spontaneous resistance to a unified political center; and the study concludes on the significant contribution of the UMLC to the development of Ukrainian state-building traditions. The influence of internal conflicts and ideological disagreements on the formation of the council is explored, and the connection between military-political and state-building processes is characterized. The historical significance of the UMLC's programmatic documents as a stage in the development of the concept of Ukrainian statehood is analyzed, as well as the complex interrelated factors that ensured the establishment and functioning of the council.

Keywords: UMLC, World War II, political platform, UPA, OUN, K. Osmak, Universal, ideology, political program.

Дата першого надходження статті до видання: 17.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.05.2026